„თოლია ჯონათან ლივინგსტონი“

მასწავლებელი- ნინო ჭოლაძე
სკოლა- თბილისის N24 საჯარო სკოლა

რიჩარდ ბახი „თოლია ჯონათან ლივინგსტონი“
კლასი- მეოთხე
საგანი- ქართული ენა და ლიტერატურა

სასწავლო მიზნები:
მოსწავლეები გაეცნობიან მსოფლიო და ქართული ლიტერატურის ნიმუშებს ტოლერანტობის პრინციპებზე, დააკავშირებენ ამერიკელი მწერლის რიჩარდ ბახის ნაწარმოებს ქართულ ლიტერატურასთან

მედიაწიგნიერების მიზანი: სხვადასხვა მედიის მიერ გამოქვეყნებული ინფორმაციის ანალიზი და შეფასება.

თოლია ჯონათან ლივინგსტონი და ცასწავლა
ნინო ჭოლაძე

საჭირო საგანმანათლებლო რესურსების ჩამონათვალი:
მოთხრობა, სქემა, საინფორმაციო ტექსტი, ვიდეოფილმი.

სარეკომენდაციო დრო: 90 წთ
გაკვეთილისმიმდინარეობა:
1. აქტივობა

მასწავლებელი მოსწავლეებს გააცნობს გაკვეთილის თემას.მოსწავლეებსსთხოვს, გაიხსენონ თემასთან დაკავშირებით, მათ მეხსიერებაში აღიბეჭდილი რეალური ისტორიებით, ლიტერატურული ნაწარმოებების წაკითხვით, ფილმის ნახვით მიღებული შთაბეჭდილებები და უპასუხონ კითხვებს:

კითხვა	**პასუხი**
გიფიქრიათ იმაზე,რომ ადამიანმა უნდა შეიმეცნოს სამყარო და ამ გზაზე შეიძლება მას წინააღმდეგობები შეხვდეს?	
საჭიროა თუ არა იმაზე მეტი წაიკითხო,ნახო და შეიმეცნო,ვიდრე სკოლაში გთხოვენ?	
მოგწონთ ამხანაგები,რომლებიც თქვენზე კარგად სწავლებენ,გამოხატავენ თავიანთ აზრს?	
გაუღიზიანებიხართ თუ არა განსხვავებულ აზრს?	
გამოთქვამთ საკუთარ აზრს,თუ ერიდებით ამას?	
ფიქრობთ თუ არა,რომ ადამიანმა შეიძლება დატოვოს სამშობლო დროებით,მოწყდეს ოჯახს,საყვარელ ადამიანებს,რომ უფრო მეტი ნახოს,განვითარდეს,ისწავლოს?	
სწავლის დასრულების შემდეგ გაგიჩნდებოდათ თუ არა სურვილი სამშობლოში დაბრუნებისა?	
გქონიათ შემთხვევა,როცა თქვენი უფლებები იზღუდებოდა? რას აკეთებთ ამ დროს?	

2. აქტივობა
შენიშვნა: მოსწავლეებს წინა გაკვეთილზე მასწავლებელმა წასაკითხად მისცა ამერიკელი მწერლის რიჩარდ ბახის ნაწარმოები „ <u>თოლია ჯონათან ლივინგსტონი.</u> “ მასწავლებელმა

თოლია ჯონათან ლივინგსტონი და ცასწავლა
ნინო ჭოლაძე

შესაძლოა გაკვეთილზე წაუკითხოს ბავშვებს ნაწარმოები, ან აჩვენოს მხატვრული ფილმი „ თოლია ჯონათან ლივინგსტონი“

მასწავლებელი უკითხავს მოსწავლეებს მწერალ რეი ბედბერის სიტყვებს ამ ნაწარმოების შესახებ:

„ამ წიგნით რიჩარდ ბახმა ორი რამ მომანიჭა:ფრენა შემაძლებინა და გამაახალგაზდავა.ორივესთვის უღრმესი მადლობელი ვარ.“

რეი ბრედბერი

მასწავლებელი მიმართავს მოსწავლეებს - თქვენ რისთვის გინდათ გადაუხადოთ მადლობა ნაწარმოების ავტორს?

მასწავლებელი მოსწავლეთა ჯგუფებს სთხოვს 1 ან 2 ან მესამე თავიდან (რომელიც ამა თუ იმ ჯგუფს ერგო წილად) წარმოადგინონ 3-4 მნიშვნელოვანი ფრაზა.

ჯგუფი # .....

თავი # .....

მნიშვნელოვანი ფრაზები და მათი მნიშვნელობის არგუმენტიირება

მნიშვნელოვანი ფრაზა	**არგუმენტი- რატომ არის ეს ფრაზა მნიშვნელოვანი?**
„ზეცაში არაფრის ზღვარი არ უნდა არსებობდეს.“	რადგან ზეცა არის ადგილი სადაც საზღვრები არ არისზეცა უსასრულობის სიმბოლოა
„ვინც შემეცნებისთვის იღწვის, წინ ვერაფერი დაუდგება“.	*ცხოვრებაშეცნობაა, აღმოჩენაა, თავისუფლებაა... თუ ეს გახსოვს წინ ვერაფერი დაგიდგება*

თოლია ჯონათან ლივინგსტონი და ცასწავლა
ნინო ჭოლაძე

3.აქტივობა :

მოსწავლეებს ურიგდებათ ფურცლები წარწერით: „ვუძღვნი ჭეშმარიტ თოლია ჯონათანს,რომელიც ყველა ჩვენგანშია“

ვუძღვნი ჭეშმარიტ თოლია ჯონათანს,რომელიც ყველა ჩვენგანშია

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

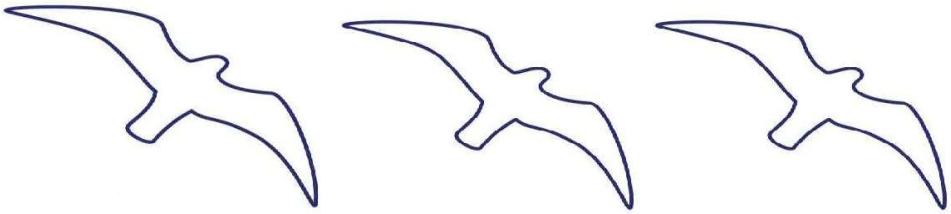

სადაც შეძლებენ ჩანაწერების გაკეთებას ინდივიდუალური თუ ჯგუფური მუშაობისას, საკუთარ განწყობის გადმოსცემენ ფურცელზე,ნანახთან და წაკითხულთან დაკავშირებით.

4.აქტივობა.
მასწავლებელი ეუბნება მოსწავლეებს, რომ ჩვენს ლიტერატურაშიც არის მსგავს სიუჟეტზე შექმნილი ნაწარმოებები, ამისათვის ურიგებს გ.ჩოხელის მოთხრობა ,,ცასწავალა“-ს ტექსტს:

გოდერძი ჩოხელი

ცასწავალა

ვუძღვნი პატარა უფლისწულის ხსოვნას

მეტნაკლებად ყველას აქვს ცაში წასვლის სურვილი. პოეტები ვარსკვლავებს უმღერიან, ხეები ზეცას შეჰღაღადებენ, დამშეული მგლებიც ცას შეჰყმუიან. ყველას აქვს ზეცაში ამაღლების სურვილი. იმათ შორის პატარა ცისფერთვალება ჩიტსაც, რომელსაც ცასწავალას ეძახიან.

ცასწავალა ღობემძვრალაზე ოდნავ დიდი თუ იქნება, ძალიან პატარა ფრთები აქვს, ძალიან პატარა ნისკარტი. ცასწავალა აყვავებულ მთის ფერდობზე გავიცანი.

ზაფხულობით ჯერ თეთრად გადაიპენტება ხოლმე გუდამაყრის მთები, - ეს თეთრი ყვავილებია, გუდამაყრელები კანკეშას ეძახიან. მერე ლურჯი ყვავილებიც ამოვა და ფარდაგს დაემსგავსება სათიბები.

ცხვარს ვედექი. ირგვლივ გაყუჩებული იყო ყოველივე. გახურებული მზე ზეცის სილურჯეში ლივლივებდა და ისეთი ლურჯი ცა იყო, თვალს ვერ მოსწყვეტდი. თეთრად აყვავებულ კანკეშებში გულაღმა ვიწექი და ცაში წასვლაზე ვოცნებობდი. უცებ, ჩემს ქვემოთ, ერთი პატარა ჭრელი ჩიტი ამოფრინდა და ცაში აიჭრა, თან წკრიალა ხმით იძახდა: ცასწავალ! ცასწავალ!

სიჩუმეში ისე დაირხა მისი ხმა, ყველა მას შესცქეროდა: გუთნისჩიტები, ბოლოცეცხლები, ჩხიკვები, კლდის ქიმზე შემომჯდარი ორბებიც კი და ყვავილებიც კი შეიშმუშნენ.

ცასწავალამ ერთხანს იფრინა ასე და უცებ ისევ დაბლა დაეშვა. მოდიოდა და ახალა იმას იძახდა: ვტყუი! ვტყუი! ვტყუი!

ჩამოვიდა და ბალახებში გაუჩინდარდა. მერე რამდენჯერმე კიდევ აფრინდა ცაში გაგულისებული ძახილით: - ცასწავალ! ცასწავალ! ცასწავალ! - რაღაც ზღვარს მიაღწევდა, ღონე გამოელეოდა და ისევ ქვემოთ დაეშვებოდა: - ვტყუი! ვტყუი! ვტყუი! - ამით თითქოს თავს იმართლებდა. თავის უღონობას მალავდა, რათა სხვებს არ გაეგოთ, რომ ცაში წასვლა არ შეეძლო.

ჯერ უთმინეს ფრთოსნებმა ეს ტყუილი. მერე კი, ეტყობა, საწყენად მიიღეს, ჩემს იქით, კანკეშიან გორზე, იწყეს შეკრება. მოვიდა ყველა ჯურის ფრინველი. ეტყობა, რაღაც თავისებური უმავთულო ტელეფონები აქვთ, თორემ როგორ გააგებინეს ასე უცებ ერთმანეთს: მოდიოდნენ და მოდიოდნენ, ათასნაირად

ჩაცმულები. გორზე ტევა აღარ იყო. როცა ყველანი შეიკრიბნენ, რაღაც ითათბირეს და გაისუსნენ.

ბალახებიდან ისევ ამოფრინდა ცასწავალა და ცაში აიჭრა: ცასწავალ! ცასწავალ! ცასწავალ! - ყვიროდა ის, მერე მიაღწია რაღაც ზღვარს და ქვემოთ დაეშვა: - ვტყუი! ვტყუი! ვტყუი! - ის-ის იყო, ბალახებში უნდა ჩამალულიყო, რომ გორზე შეკრებილ ფრინველებს ორი მიმინო გამოეყო, ეცნენ ცასწავალას და გაკოჭეს, აღარ აცალეს დამალვა. მიმინოებმა ცასწავალა გორზე შეკრებილ ფრთოსნებს მიჰგვარეს. იმათ ამოირჩიეს მოსამართლე და დაიწყო სასამართლო.

მე, ჩუმად, ახლოს მივიწიე, რომ კარგად დამენახა, რა მოხდებოდა.

მოსამართლე ყვავმა თავისი ადგილი დაიკავა და დაიწყო:

- მოქალაქე ცასწავალა, თქვენ ბრალად გედებათ აქ შეკრებილი საზოგადოების მოტყუება. მითხარით, ვინა გყავთ ცაში?

- არავინ, - თქვა სევდიანად ცასწავალამ.

- ვაა! - აღმოხდა ყვავს, - როგორ თუ არავინ, მაშ ვისთან მიდიოდი?

- ისე, ცაში მინდოდა წასვლა.

- ვისთან, ვინ დაგპატიჟათ, რა მიზეზით?

- არა, არავის დავუპატიჟნივარ, მაგრამ...

- „მაგრამ“ აქ გამორიცხულია, მოქალაქე ცასწავალა, თქვენ შეურაცხყოფას აყენებთ აქ დამსწრე საზოგადოებას. განა შეიძლება ამდენი ტყუილი? მეტი საქმე არა გაქვს, რომ მთელი დღე გვატყუებ, ცასწავალ, ცასწავალ! და მერე ურცხვად იმეორებ, ვტყუი, ვტყუი! - ვინ არის შენი მოსატყუებელი. უფროსებისა მაინც არა გრცხვენია? სახლში ვინა გყავს?

- არავინ.

- ობოლი ხარ?

- დიახ... - თქვა საბრალო ცასწავალამ და თავი მუხლებში ჩამალა.

- საზოგადოების მოტყუებისათვის ცასწავალას მიესაჯოს ერთი დღე-ღამით თავისუფლების აღკვეთა, კანკეშის ღეროზე მიბმით, - გამოიტანა მოსამართლემ განაჩენი, შემდეგ გაგრიხეს გრძელი მარსლები, ცასწავალა ფრთებითა და ფეხებით კენკეშის ღეროზე მიაბეს და საკრებულო ნება-ნება დაიშალა. ყველაზე ბოლოს მოლაღული შემორჩა, მივიდა ცასწავალასთან, კარგახანს იდგა დაფიქრებული, მერე ცას ახედა, ამოიოხრა და მოწყენილი გაფრინდა.

- გამაგრდი, ცასწავალა! - ჩამოსძახა კანკეშაზე მიბმულ ცასწავალას.

ჩამოვარდა სიჩუმე. საწყალმა ცასწავალამ ამაოდ სცადა მარსლების გაწყვეტა. მე ჯერ დავაპირე ამეშვა, მაგრამ მერე ვიფიქრე, ვაითუ, ფრთოსნებმა მათი განაჩენის დარღვევა შეურაცხყოფად მიიღონ და ცასწავალას რაიმე დაუშაონ-მეთქი, ისევ გაცლა ვამჯობინე, ცხვარი ქვემოთ გავრეკე, დავტოვე ცასწავალა

მარტოკა, მიწისა და ზეცის ამარა. მთელი ღამე არ მეძინა, მეშინოდა, მელიას არ მიეგნო დაბმული ცასწავალასთვის.

დილით ადრე გავირეკე მთისაკენ ცხვარი, იმ ადგილას რომ მივედი, ჯერ ვერ დავინახე ცასწავალა, მერე კინაღამ ზედ შევდექი, ფოთლები ეფარა ზედ და ეძინა. ეტყობა, მოლაღულმა დააფარა, რომ მელიას ვერ დაენახა. მართლაც, რამდენიმე წუთში საიდანღაც მოფრინდა მოლაღული და ფოთლები მიმალ-მომალა, რომ ფრთოსნებს არ ენახათ.

შუადღემდე დაბმული იყო ცასწავალა. შუადღისას ისევ შეიკრიბნენ ფრთოსნები და ახსნეს, ჯერ უგონოდ დაეცა, ეტყობა ფრთები ეტკინა. მოლაღულმა ნისკარტით წყაროს წყალი მოარბენინა და მოასულიერა ცასწავალა.

- გაგვითავისუფლებიხარ, ცასწავალავ, ოღონდ ერთი პირობით: მეტი აღარ მოიტყუო, - უთხრა ყვავმა.

- არა, აღარ მოვიტყუებ, - პირობა მისცა ცასწავალამ.

წავიდ-წამოვიდნენ ფრთოსნები და ახლომახლო აყვავებულ ბალახებში ჩასხდნენ.

ცაზე მსუბუქად მოცურავდა ყვითელი მზე. ლურჯი, ძალიან ლურჯი ცა თითქოს თავის სიღრმეში სანავარდოდ იხმობდა ყველას.

ცასწავალა კარგა ხანს იჯდა დაფიქრებული. მერე, ეტყობა, მოსწყინდა ასე ყოფნა, ფრთები გაშალა და ცაში აიჭრა:

- ცასწავალ! ცასწავალ! ცასწავალ! - იძახდა ცასწავალა და ისე მაღლა წავიდა, ოდნავღა ჩანდა, გასცდა იმ ზღვარს, სადამდისაც ადრე მიდიოდა ხოლმე - უკანასკნელ ძალ-ღონეს იკრებდა და ერთი სურვილით შეპყრობილი, მიწაზე დარჩენილ ფრთოსნებს ჩამოსძახოდა: ცასწავალ! ცასწავალ! ცასწავალ!

ყველანი მას შეჰყურებდნენ.

ის წერტილივით ჩანდა.

უკანასკნელი ამოსუნთქვისთვისღა ეყო ღონე და გული გაუსკდა.

უკან მსუბუქად და მდუმარედ ეშვებოდა. მერე ასევე მსუბუქად დაეცა თავის საყვარელ ბალახებში.

საწყალი ცასწავალა ფრთოსნებმა იმ გორაკზე დაასაფლავეს, სადაც გუშინ სასამართლო მოუწყვეს. ყვავმა გრძელი სიტყვა წარმოთქვა. მოლაღულმა ბევრი იტირა, სხვებიც ვიშვიშებდნენ, თავს აქეთ-იქით აქნევდნენ. მერე დაიშალნენ და დარჩა გორზე პატარა სასაფლაო. ეს ოდნავ ცისკენ ამოწეული მიწა ზემოთ დარჩენილთ თითქოს იმას მიანიშნებდა, რომ მის ქვეშ ზეცაში წასვლის სურვილით შეპყრობილი ცასწავალა იწვა, და ვინც კი ნახავდა, გული სწყდებოდა: ეს სურვილი ხომ მეტ-ნაკლებად ყველას გვაქვს, ზოგი ვამჟღავნებთ, ზოგი გულში ვიმარხავთ სამუდამოდ.

თოლია ჯონათან ლივინგსტონი და ცასწავლა
ნინო ჭოლაძე

5. აქტივობა :
მოსწავლეებს ვთხოვ ნაწარმოების უკეთ გააზრებისა და შედარებისათვის უპასუხონ მნიშვნელოვან შეკითხებს:

- რა მსგავსება ნახეთ წაკითხულ ნაწარმოებებს შორის?
- რას შეეწირა ცასწავალა?
- თქვენ როგორ მოიქცეოდით ამ პერსონაჟების ადგილზე ?

შემდეგ წყვილებს ურიგებს შესავსებ სქემას

კითხვები	**„ცასწავალა“**	**„თოლია ჯონათან ლივინგსტონი“**
როგორია ნაწარმოების მთავარი პერსონაჟი?		
რა გარემოებები მოქმედებს მთავარ პერსონაჟის გადაწყვეტილებებზე?		
რას შეცვლიდით ნაწარმოებში?		
რა გასწავლათ ნაწარმოებმა?		

კითხვები დაეხმარება მოსწავლეებს შეადარონ ეს ორი ნაწარმოები და იმსჯელონ მსგავსება - განსხვავებებზე და საზოგადოების დამოკიდებულებაზე მსგავსი მოვლენის მიმართ მთავარი დასკვნა იქნება ის , რომ ორივე ნაწარმოები დაწერილია მსგავსი მოტივზე, ესაა - საზოგადოებისა და პიროვნების ურთიერთობა. ეს თემა ცნობილია ბევრი ქვეყნის ლიტერატურისთვის. ქართულ ლიტერატურაში უმნიშვნელოვანესი ადგილი უკავია ამ თემას.ყველა ერი თავის ლიტერატურაში თავისებურად გამოუხატავს თავისუფლებისკენ ადამიანის ბუნებრივ სწრაფვას... ეს ნაწარმოებები გვაყვარებსთავისუფლების არსს გვაგრძნობინებს,სიცოცხლის ხალისს გვიღვიძებს, ახლის შემეცნებიკენ გვიბიძგებს.

6. აქტივობა: მასწავლებელი აჯამებს გაკვეთილს,თხოვს ბავშვებს წაიკითხონ საკუთარი მოსაზრებები, ჩანახატები რომლებიც ჩაწერეს სპეციალურად დარიგებულ ფურცლებზე.მოსწავლეებს უფლება აქვთ შეცვალონ ადრე გამოთქმული მოსაზრება,ან დაამატონ მოსაზრებები.

საშინაო დავალება:
მასწავლებელი - შეცვალეთ, გ.ჩოხელის მოთხრობის „ცასწავალა“-ს დასასრული... დაწერეთ იმ განწყობით,რაც გაკვეთილის დასრულების შემდეგ გაგყვებათ.

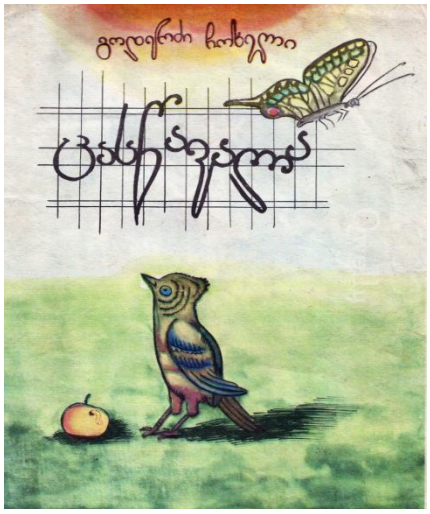

დ ა ს ა ს რ უ ლ ი

.....

.....

.....

.....

.....

შეფასება:მასწავლებელი განმავითარებელი კომენტარებით აფასებს მოსწავლეებს, აძლევს მათ სტიმულს მომავალი ერთობლივი მუშაობისათვის.

მასწავლებლის დამხმარე რუბრიკა განმავითარებელი შეფასებისთვის

		იოლად შეძლო	გაუჭირდა	ვერ შეძლო	რა რეკომენდაცია მივცე?
1	მოსწავლემ მასალის წაკითხვამდე აქტიურად გამოხატა წინარე ცოდნა				
2	მოსწავლემ დაამუშავა ტექსტი და შეავსო სქემა **რიჩარდ ბახი „თოლია ჯონათან ლივინგსტონი“**				

3	მოსწავლემ წაიკითხა „ცასწავალა“ და უპასუხა კითხვებს				
4	მოსწავლემ შეადარა წაკითხული ორივე ნაწარმოები და შეაჯამა მასალა				

გამოყენებული მულტიმედია რესურსები:

http://birdsgroup.blogspot.com/2010/01/blog-post_16.html

ფილმი ,,თოლია ჯონათან ლივინსტრონი“ http://www.imovies.ge/movies/4523